

Gazi Üniversitesi
Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî
Araştırma Merkezi

TÜRK KÜLTÜRÜ
ve
HACI BEKTAŞ VELÎ
Araştırma Dergisi
Research Quarterly

Güz 2007/43
Autumn

Ali Koç Baba Ocağı Dedesi Seydi Koç ile Söyleşi

A Conversation With Dede Of Ali Koç Baba Association

Ersin ÖZÜDOĞRU*

ÖZET

Ali Koç Baba Alevilik inancında bir süreğin piri olarak kabul edilmekte olup bu süreğin tarihî merkezi Alvanlar köyüdür. Günümüzde de bu köyde Ali Koç Baba süreğine bağlı Alevi topluluklar yaşamaktadır. Zaman içerisinde Bulgaristan'dan göçlerle Ali Koç Babalı Alevilerden belli topluluklar Anadolu'ya yerleşmişlerdir.

Aşağıda 1930'lu yıllarda Alvanlar köyünden göç ederek Eskişehir Seyitgazi ilçesi Büyükyayla köyüne yerleşen Baba Ocaklı ailesinde Seydi Koç Dede, Salihler köyünde ikamet eden Seydi Koç Baba süreklilerinden Halil Karkuş ve Büyükyayla köyünden Aşık Hamza Demir ile yapılan mülakat yayınlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Alevilik-Bektaşilik, Ali Koç Baba Ocağı, Seydi Koç Dede.

ABSTRACT

It is accepted that Ali Koç Baba is continuation patron saint of Alevi faith, and the historical center of this Alevi branch is Alvanlar Village. At the present time, Alevi societies linked with Ali Koç Baba continuation in this village live. In the course of time, specific societies from the Ali Koç Baba Alevi settled from Bulgaria to Anatolia. Interviews with Seydi Koç Dede from Baba association family, who immigrated from Alvanlar Village to Büyükyayla Village of Seyitgazi, Eskişehir in the 1930s, Halil Karkuş from Ali Koç Baba continuation who lives in Salihler Village, and Aşık Hamza Demir from Büyükyayla Village were issued.

Key Words: Alevism- Bektashim, The association of Ali Koç Baba, Seydi Koç Dede

GİRİŞ

Türk Milletinin meydana getirdiği maddi kültür yanında, zengin bir manevi kültür barındıran Anadolu, Moğol baskısının Türkistan'da artmasıyla yeni bir dön-

* ozudogru_en@hotmail.com

mece girmiştir. "Türkistan Pirleri" de dediğimiz bu grubun, bu baskıdan ve zulümden kaçarak batıya doğru göç etmesiyle Anadolu'nun kaderi yeniden çizilmeye başlanmıştır.

Türkiye Selçuklu hükümdarı II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in 1243 Köseadağ Savaşı'nda Moğollara mağlup olmasından sonra, Anadolu'nun siyasî durumu oldukça karışık bir vaziyet almaya başlamıştır. Bu savaştan sonra Türkiye Selçuklu Devleti varlığı zayıflamıştır. Asıl irade Anadolu'yu istila eden Moğolların eline geçmiştir. Daha çok Orta Anadolu'da baskı kuran Moğollara karşı Türkmenler, gözlerini batıya doğru çevirmişler. Serhad bölgelerine gelen ve Ahiler, Alperenler, Abdallar olarak bilinen bu kitleler önce Anadolu daha sonra da Balkanlarda iskânın öncüleri olmuşlardır. Bu kitlelerden Abdallar olarak bilinen zümrenin daha çok Türkmen aşiretleri üzerinde tesiri vardır. Bu zümre gerektiğinde bizzat sefere katılmakta ve fethedilen yerlerde kurdukları zaviyelerle iskânda önemli rol oynamakta idiler.

Balkanlar Alevilik ve Bektaşilik düşünce inanç sistemlerinin Anadolu topraklarıyla paralel örgütlendiği coğrafyadır. Balkanlarda XIII. yüzyılda Sarı Saltık ile beraber temsil edilmeye başlayan gelenek Seyyid Ali Sultan (Kızıldeli), Otman Baba, Akyazılı Sultan, Demir Baba, Musa Baba, Kıdemli Baba, Deniz Ali Baba, Gül Baba gibi erenlerle tarihsel süreçte devam etmiştir. Bulgaristan'ın Niğbolu şehrinde türbesi bulunan Ali Koç Baba da Balkanlar'da (özellikle Bulgaristan'da) Alevi, Bektaşi inançlarının tarihî-karizmatik önderlerindedir. Ali Koç Baba'nın adı Yıldırım Beyazıt dönemi Rumeli'de yayılan fetih hareketleriyle beraber anılmaktadır.

Ersin ÖZÜDOĞRU: Öncelikle isimlerinizi alabilir miyim?

Seydi Koç, Halil Karakuş, Hamza Demir.

EÖ: Seydi Koç Dede bize kendinizi tanıtır mısınız?

Seydi KOÇ: Ali Koçlu derler. Tek temsilcisi burada ben kaldım. Bu canlar 1828'de Bulgaristan'dan gelme. 93 Harbi sırasında buraya gelmişler. Bizim dedelerimiz daha sonra Eskişehir'e gelmişler. Tabi o zamanlar sinek olduğu için dağın başına çıkmışlar. Dedeler seyid soyuna dayanıyor. Dedegan yani. Aktarıla aktarıla bu görev bu zamana kadar kopmadan gelmiştir. Bayrak yarışıdır. Bizde bu görevi gençlere aktarmaya çalışacağız.

EÖ: Seydi Koç Dede evli misiniz?

SK: Evet evliyim. İki oğlum var. Oğullarımdan Samet üniversitede okuyor.

EÖ: Halil Karakuş, kendinizi tanıtır mısınız?

Halil KARAKUŞ: Seydi'nin eniştesi oluyorum. Halaları benim eşimdir. Haşim Baba dedeleri oluyor. Kitaplar yazdım. 11 parça kitap, 5 parça defterim var. Kur'an'dan hariç hiçbir sözüm yoktur. Hepsini ayetlerle. Trakya'ya da gittim. Oralari da gördüm. Bu şekilde tarikat, marifet, hakikat ilimleri ve felsefe ilimleri var. Ben hepsiyle uğraştım. Örnek olarak; "Allah'a ve Peygamber'ine kalben iman ve ikrar ile biat eden kadınlar ve erkekler, gönül hoşluğuyla can olup ibadet edenler, mallarını canlarını Hakk yoluna koyan müminler var ya onların mükâfatı iki kat."

EÖ: Kaç doğumlusunuz?

HK: 1926

EÖ: Seydi Koç Dede, siz kaç doğumlusunuz?

SK: 1965

EÖ: Hamza Demir bize kendinizi tanıtır mısınız?

Hamza DEMİR: Yalnız yaşıyorum. Eşim vefat etti. Bir kız iki de oğlum var. Emekliyim. Aynı zamanda bu yörenin âşığıyım. Görevi Halit Baba'dan 1956 yılında aldım.

EÖ: Kaç doğumlusunuz?

HD: 1933

EÖ: Eskişehir Kütahya yöresinde yerleşik Alevi topluluklar tarafından siz "Erdebilli" olarak tanımlanıyorsunuz. Sebebini açıklar mısınız?

SK: Evet. Erdebilli olarak geçiyor. İran'dan geldiği ortaya çıkıyor. Kayıtlarımızda kopukluk var. Hatta Malatya'dan o tarafa geçtikleri söyleniyor. Amcalardan kimisi orada kalmış, kimisi burada kalmış. Burada Halil Karakuş söze girer: "*Tarik-i Erdebil'denim guruh-ı nacidenim, yolu Bektaşî'denim. Seyyit Ali Sultan Ali Koç taliplerindenim*".

EÖ: Erdebil Dergâhı'nın, Safevi sufilerinin Anadolu ve Balkan Aleviliği ile bağlantısı hakkında bilgi verir misiniz?

SK: Şah İsmail ile Yavuz Selim arasında Çaldıran savaşı olmuş. Yavuz tahta babasının zamanında oturmuş. Diğer taraftan Şah İsmail Azerbaycan da dâhil çok yerler almış. Şah İsmail başta Osmanlı ile çok güzel geçiniyormuş. Yavuz'la ters düşmüş ve Yavuz çok zulüm yapmış. Tarihte 35 bin Alevi kırdı deniliyor. Elinle koymuş gibi bunları bulmuş ve katletmiş. Diğer Aleviler dağlara kaçmış. Yavuz çok baskı yapmış. Sonra Alevi bulana ve öldürene mükâfat var diye ferman çıkarmış. Devlet baskı yaparsa bu millet nasıl yaşar? Elbette millet sağa sola

kaçacak. Şu var ki ne kadar baskı olsa On iki İmam'ların nesli bittiği zaman kıyamet kopacak.

EÖ: Anadolu, Balkan Aleviliği ve Bektaşilik için Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nın önemini değerlendirir misiniz?

SK: Hacı Bektaş Veli Hazretleri emaneti Ahmet Yesevi'den aldı. Horasan'dan çıktı. Erenler yetiştirdi. Yetiştirdiği erenlerin bir kısmı da Balkanlara gitti. Ali Koç, Kızıldeli, Otman Baba, Demirtaş, Sarı Saltık, Abdal Musa. Bunlar "Alperenler" olarak geçiyor. Şu var Bektaşilik ikiye ayrılıyor. Hacı Bektaş sonrası devre 220 sene boş kalıyor. Bir çe Balım Sultan dönemi var. Hacı Bektaş birinci pir, Balım Sultan ikinci pir olarak geçiyor. Bektaşi grubu Balım Sultan görgüsüne tabidir.

EÖ: Tarihsel süreçte ocağınızın Hacı Bektaş Veli Dergâhı ile irtibatı var mı? Bilgi verir misiniz?

SK: Hacı Bektaş Veli Ocağı ile irtibatımız var. 1963 yılında o zamanki dedelere giderek bize yol gösterin diyorlar. O zamanki dedeler de biz görgü gösterecek kabiliyette değiliz deyip siz bu ocağın köküsünüz, siz bize görgü göstereceksiniz diye cevap veriyorlar. İcazetname vardı. Biz bunu ele geçiremedik. Bu icazetname İran'dan alındı. Bulgaristan'da mı yoksa buraya mı geldi çıkmıyor piyasaya. (Halil Karakuş sözü alır): Hacı Bektaş'tan bir asır evvel Ahmet Yesevi Hazretleri var. Tarik yolu açılıyor. Ahmet Yesevi Hoca 90 bin evliyanı imtihana koyuyor. Alevilikte taç, kemer gibi kutsal emanetler var. Onları kazanana vermek için Ahmet Yesevi Hazretleri kim bunun üzerinde 2 rekât namaz kılsa, emanetleri vereceğim diyor. Doksan bin evliyadan kimse çıkmıyor. Hacı Bektaş çıkıyor. Seccadesini açıyor ve namazını kıyor. İşte bu emanetleri Hacı Bektaş'a veriyor. Oradan da Dimetoka'da Seyyid Ali Sultan'a geçiyor. Oradan bizim neslimize geçiyor.

EÖ: Bir Alevi dedesi olarak Aleviliği nasıl tanımlarsınız?

SK: Eline, beline, diline sahip olmak; yani güzel ahlâklı olmaktır. Güzel ahlâk olmadıktan sonra ilim sahibi olsun varlık sahibi olsun ne olur? Dürüst olacaksınız. (Halil Karakuş söze girer ve) Kur'an'dan ayetin Türkçesini söyler: "İkrar edenleri muhakkak doğru yola iletiriz" ve bir tane daha söyler: "Allah'a ve Resulü'ne ikrar edenler, itaat edip söz verenler; işte bunlar Allah'ın ve Peygamber'in sevdiği kullardır." Tarik yoludur hepsi. On iki tarik var ya, On iki İmam'a verilen işte odur. Rabbü'l-âlemin, tarik yolunda dürüst olanlara şefaati izni veriyor ve melekleri şahit ediyor. Altmış iki tarikat var ama bir tarik yolu var. O da On iki İmam'lara verilen yoldur.

EÖ: Bektaşilik nedir?

SK: İkinci pir olarak Balım Sultan görgüsüne tabi olan canlardır.

EÖ: Alevilik ve Bektaşilik arasında benzerlik ve farklılıklar var mıdır, değerlendirir misiniz?

SK: Vardır. Şöyle, ağacın kökü aynı On iki İmam'lara çıkıyor. Yalnız görgüleri değişik. On iki tarik var. Her tarikatın görgüsü ayrıdır; yalnız yine Allah, Muhammet, Ali ve On iki İmam'ları çağrıştırıyor.

EÖ: Görgü nedir?

SK: Cem evinde cem, can topluluğudur. Burada hizmetler var. Mesela çerağcı var. Kısacası zikir halkasıdır. Gel zikre katıl, başka bir şey istemiyor. Oturup kendine muhafaza olacaksın. Dürüst olacaksın.

EÖ: Anadolu ve Balkan Aleviliğinde "Tanrı" inancını değerlendirir misiniz?

SK: Tanrı birdir, ona hiç şüphemiz yok. Kimse itiraz edemez. Yaratan'dır.

HK: Hazret-i Peygamber, biz Ali ile aynı yoldanız, buyurmuştur. Din Muhammed, iman Ali'dir.

EÖ: Anadolu ve Balkan Aleviliğinde Hazreti Ali ve On iki İmam'ların yeri ve önemi hakkında bilgi verir misiniz?

SK: İmamlık önce onlara verildi. Aktarıla aktarıla bizlere kadar geldi.

HK: Hazret-i Peygamber'imizin makamı ile Ali'nin makamı aynı yerdedir. Şeriatın ve tarikatın birleştiği makamdır. Melekler de bunu tasdikliyor.

EÖ: Anadolu ve Balkan Aleviliğinde Ehl-i beyt'in yeri ve önemi hakkında bilgi verir misiniz?

SK: Ehl-i beyt beş kişiden oluşuyor. Peygamber'imizin hırkasına aldığı kızı Fatıma, damadı Ali, torunları Hasan ve Hüseyin'dir. Ne kadar ibadet edersen et Ehl-i beyt'i sevip saymazsan iman etmiş olmazsın.

EÖ: Anadolu ve Balkan Aleviliğinde Peygamber inancı hakkında bilgi verir misiniz?

HK: Hazret-i Peygamber'imiz biz ümmetine iki şey emir buyuruyorlar: Birincisi Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim'dir. Onda sizin için iman, amel ve ahlâk bakımından maddî – manevî, fert ve cemiyet olarak, kısacası dünya ve ahiretini ilgilendiren her türlü yükseliş, gelişme, kurtuluş, selâmet ve hidayet nuru mevcuttur. Bu yüce kitabın hükümleriyle ona, amel etmek üzere sarılın. Kurtuluş yolu ondadır. Cenab-ı Hakk Peygamber'imize, Kevser Suresi ile Ehl-i beyt'i ve Hazret-i Fatıma Ana'yı müjdelemiştir. Ondaki gelecek tertemiz Muhammed neslinin kıya-

mete kadar devam edeceğini tebliğ etmiştir. Peygamber'imizin sevgili kızı ile torunları Hazret-i Hasan ve Hazret-i Hüseyin'in çocukları, âdeta "Nuh'un Gemisi" gibi olup bütün Muhammed ümmetinin kurtuluş saadeti, iman ve ikrar verenlerin yücelmeleri, kurtuluşa ermeleri yine onları, yani Ehl-i beyt'i sevme yoluyla gerçekleşecektir.

Hazret-i Ali şöyle buyuruyor: Bir gün Hazret-i Peygamber Efendimiz oğullarım Hasan'la Hüseyin'in ellerinden tutarak oradakilere hitaben: "Bir kimse beni, bu iki çocuğu, bunların babasını ve anasını severse kıyamet günü benimle beraber bulunacaktır."

EÖ: Anadolu ve Balkan Aleviliğinde Kur'an-ı Kerim'in yeri ve önemi hakkında bilgi verir misiniz?

SK: Kur'an-ı Kerim Yaradan'ın mushafıdır. Biz Kur'an-ı Kerim'i ayıramayız. Hak kitaptır. Son kitaptır. Hiç buna şüphemiz yoktur.

EÖ: Siz Emeviler ve Abbasilerin İslam tarihindeki yerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

SK: Orası ticaret şehridir. Onlar dünya malı için hep uğraştılar. Peygamber'imizin peygamberliğini hep ellerinde tutmak istediler. Bunlar Mekke'de güçlerini devam ettirmek isteyen ve putlara tapan kabilelerdir. Müslümanlığı geldiği zaman hep engellemek istediler. Peygamber'imiz, benim dünya malıyla işim yok, dedi. Yaratan'ın verdiği emirle Müslümanlığı yaydı ve burada ters düştüler. Sonra Mekke'den Medine'ye hicret ederek Müslümanlığı daha fazla yaydı.

EÖ: Anadolu ve Balkan Aleviliğini Şiilik ile karşılaştırır mısınız? Benzerlik ve farklılıklar var mıdır?

SK: İran'da da Irak'ta da Şiilik vardır. Eskiden mezhep yokken iki grup vardı. Biri Şia grubudur; Alevi olup Peygamber'imizi ve Ehl-i beyt'i seven gruptur. Ondan sonra mezhepçilik çıktı. Peygamber'imizden önce mezhepçilik yoktur. Sünni-Alevi ayrımı o zaman oldu. Bunu Muaviye yaptı. Mervan onun sağ koludur. Bunlar mezhepçiliği çıkararak amacına ulaştı.

EÖ: Anadolu ve Balkan Aleviliğinde Hoca Ahmet Yesevi'nin yeri ve önemi nedir? Açıklar mısınız?

SK: Hoca Ahmet Yesevi daha önce de dediğimiz gibi doksan bin derviş yetiştirdi. Tasavvufta olsun, ilimde olsun büyük bir hocadır. Emanetleri hep bu tarafa getirdi. Ahmed Yesevî'yi ilim irfan sahibi bir şahsiyet olarak görebiliriz

EÖ: Anadolu ve Balkan Aleviliğinde sıklıkla anılan Horasan'ın ve "Horasan Erenleri"nin inanç içerisindeki yeri ve önemi hakkında bilgi verir misiniz?

SK: Alevilik Horasan pirleriyle buraya geldi. Seyyid Ali Sultan, ŞücaaddinVeli, Sarı Saltık, Otman Baba, Karacaahmet Sultan, Abdal Musa. Bunlardan sonra Horasan Erenleri buraya geldiler. Biz bunlara "Alperenler" diyoruz. Anadolu ve Balkanları irşat etmek için her yere dağılıyorlar.

EÖ: "Dede", "Baba", "Sultan" unvanlarıyla anılan Horasan dervişlerinin Anadolu'da kurdukları ocak ve tekkelerin Anadolu - Balkan Aleviliği ile Bektaşilik için önemi nedir?

SK: Dede hepimizin bildiği gibi seyyid soyundan gelir, dedelik babadan oğula geçer. Bektaşilikte de böyledir.

EÖ: Ocak nedir?

SK: Çevre toplanır, bir yerde dergâh kurulur. Sonra orada canlar topluluğu ilim ve irfanla uğraşır.

EÖ: Tekke nedir? Hakkında bilgi verir misiniz?

SK: Aslında aynı şeyi ifade eder. Canların toplanıp birlikte görgülerini yaptıkları yerdir. Kadınli erkekli can topluluğudur.

EÖ: Dede kimdir?

SK: Ehl-i beyt'in, On iki İmam'ların neslinden gelir. Seyyid soyuna dayanır. Ondan babadan oğla geçmeye "Dedegan" deniyor.

EÖ: Baba kimdir?

SK: Bektaşi görgüsüne tabi olanların babasına denir. Bilgin kişiyi camiaya seçiyorlar. Bir müddet sonra başka cana geçiyor. Buna "Babagan" denir.

EÖ: Mürşit, Rehber, Pir ve Mürebbi ne demektir? Hakkında bilgi verir misiniz?

SK: Bunların hepsi aynı şeyi çağrıştırıyor. Dede de denilebilir.

EÖ: Talip nedir? Bilgi verir misiniz?

SK: Talip ikrarını eşiyile beraber veren kişi olup bütün bu saydıklarımızı benimseyip görevlerine iştirak edendir.

EÖ: Cem ne demektir?

SK: Can topluluğunun birlikte zikir halkası yapmasıdır.

EÖ: Ali Koç Baba ocaklıları olarak gerçekleştirdiğiniz cemleri, adlarıyla sayar mısınız?

SK: Sayalım. Kasıma kırk gün varken mahsulü sağ salim kaldırdığımız için, şükür bayramını yaparız. Bunun arkasından her talibin senede bir kurban borcu var.

Herkes kurbanı katılıyor. Ali Koç Babalılar olarak birlik kurbanını beraber gerçekleştiririz. Bizim tarikatta bu vardır. Arkasından muharrem ayında matem var. On iki İmam'lar için kesilen kurban var. Baharın gelişi var. Bir de şahsa ait adak kurbanı vardır.

EÖ: Cemlerinizde gerçekleşen hizmetler nelerdir?

SK: Kurban kesilir, semahlar dönülür, dolular dağıtılır. Dolu yalnız, içki değildir. Şerbettendir. Niyazlar yapılır. Bir de cemlerimize küskünler ve ikrarsız olanlar giremez

EÖ: Cemlerinizde görev alan hizmet sahipleri kimlerdir?

SK: Kurbanlı baba var, âşık var, çırakçı baba var, tarikçi baba var. Bunların hepsi hizmet sahipleridir.

EÖ: Pençe-i âl-i aba ne demektir?

SK: Bektaşî Balım Sultan görgüsüne tabi olan canlara, *Pençe-i âl-i aba* denir. Bizde o yoktur.

EÖ: Tarık (erkân) ne demektir?

SK: Bizde tarık vardır. Ölmeden ölüp ölümü hak kazanmaktır. Kısacası Mekke'den Medine'ye hicret eden Peygamber'imizin, muhacirleri kardeş yapmasıdır. Hiç tanımadıkları hâlde Medineliler kucak açtı. 300 kişiyle 3 bin kişilik orduyu yendi Peygamber'imiz, nasıl? O canları musahip yaparak.

EÖ: Ocağınız tarıklı mıdır, pençeli mi?

SK: Tarıklıdır.

EÖ: İkrar ne demektir?

SK: Eline, beline, diline sahip olmadır. Rehberle pirin huzuruna gelir, biat alırsın. İkrar demektir. Bütün canlarla hoş geçinmektir. Sözünde durmaktır, dürüst olmaktır.

EÖ: Musahiplik ne demektir?

SK: Allah için dost kazanmaktır. Bu dostluk kardeşliktir. Yol kardeşliğidir. Musahiplikte kadın-erkek ayrımı yoktur.

EÖ: Post ne demektir?

SK: İbrahim Peygamber İsmail'i kurban edeceği zaman koç bulunur. O koç gerçek dergâhtadır. Diğeri de yol erkânında *Hacerü'l-esvet* taşı oldu. Ha oraya yüz sürmüşün ha buraya gelip yüz sürmüşsün.

EÖ: Alevilikte eşik niçin kutsaldır? Bilgi verir misiniz?

SK: Dört kapı vardır. Eşiğe, dört kapıya selâm vermeden içeri giremezsiniz.

EÖ: Niyaz ne demektir?

SK: Önce topraktan yaratıldık. Allah Âdemoğlunu yarattı. Ne dedi Yaradan, görmek istersen kemiğine bak.

EÖ: Dâr ne demektir?

SK: Ceza için kullanılır. Gelen canlar içinde küskün varsa dârdan indirilmez. Can ne zaman barışır, ondan sonra dârdan indirilir. Burada canların şikâyeti çözülür.

EÖ: Ocağınızda kimi Alevi inanç-dede ocaklarında olduğu gibi ıkrarlı veya musahipli taliplerin ardından dâr kurbanı, dârdan indirme cemi yapılıyor mu?

SK: Şöyle ki, orda dâr kurbanı geçiyor, bizde yıl kurbanı geçiyor. Bir can öldükten sonra arkasından bütün canlar orda hizmet yapar.

EÖ: Cemlerinizde çerağ (delil) hizmeti yapılıyor mu?

SK: Çerağsız cem olmaz ki mümkün değil.

EÖ: Semah ne demektir? Açıklar mısınız?

SK: Kısacası aşktır. Aşk için kırklarla dönülen semahtır. Bizim semahlarda böyledir.

EÖ: Kurban ne demektir? Cemlerinizde gerçekleştirilen kurban hizmeti hakkında bilgi verir misiniz?

SK: Kurban bir canın adamasıdır. Kişinin niyeti neyse ameli de odur; ama oğluna adar ama ölmüşüne adar.

EÖ: Ali Koç Baba ocaklıları olarak inançlarınızın gereği tığladığınız (kestiğiniz) kurbanların adlarını sayar mısınız?

SK: Koç kurbanı kullanılır. Adak olarak şükür kurbanı kullanılır. Bir de baharın müjdecisi olarak horozla yapılan var.

EÖ: Alevilikte Kerbelâ Olayı ve muharrem ayının yeri ve önemi hakkında bilgi verir misiniz?

SK: Kerbelâ, muharrem ayında, matem ayıdır. Şöyle algılamak lâzım; hem matem hem sevinç diyorum ben. Neden? Bu kadar zaman geçti unutulmuyor. Aynı heyecanla anılıyor ve zikrediliyor. Dünya durdukça da unutulmayacak.

EÖ: Nevruz ne demektir? Neler yapılır?

SK: Nevruz, bahar bayramıdır, baharın müjdecisidir. Türklerin Ergenekon'dan çıkışıdır. Yeşillik ayıdır. Toprağın yerden hayat bulmasıdır.

EÖ: Hidrellez ne demektir?

SK: O da aynıdır. Baharın müjdecisidir.

EÖ: Alevilikte türbe, yatır ve ziyaret gibi kutsal mekânların yeri ve önemi nedir?

SK: Diyorlar ki gelmiş orda yatan kişiden sen ne medet beklersin. Hâlbuki onu hiçbir zaman unutmayacağız. Oraya gittiğin zaman Fatıha okursun ve "*İlahi Yarabbi! Bunun yüzü suyu hürmetine görünmez kazalardan beni kurtar*" diye dua edebilirsin.

EÖ: Adak ne demektir? Adak kurbanı nerelerde kesilir?

SK: Adak, canın neye niyet ettiyse onun için kestiği kurbandır. İsteddiği gibi kesebilir.

EÖ: Lokma ne demektir?

SK: Canların müşterek paylaştıklarına denir.

EÖ: "Gülbenk" ne demektir?

SK: On iki İmam'a zikredilir, ona gülbenk denir.

EÖ: Tercüman ne demektir?

SK: Talipleri alıp dedenin huzuruna getirendir, yani rehberdir.

EÖ: Nezir ne demektir?

SK: Canların gönlünden kopan bahşıştır. Talep edilmez. Senin gönlünden beş lira kopar, benden bir kuruş kopar. Az ya da çok denilmez.

EÖ: Sizin dedelik yaptığınız Ali Koç Baba ocakları Anadolu'da nerelerde yaşıyorlar?

SK: Büyükyayla köyünde, Salihlerde, Eskişehir'de.

EÖ: Ali Koç Baba Ocağı talibi bu köyler, aslen nereden bu yerleşim birimlerine göç etmişlerdir?

SK: 1872 yılında, 93 Harbi'nde Bulgaristan'dan göç etmişlerdir. Bir kısmı Alvanlar'dan bu tarafa geçmiştir. Bir kısmı da Çerkeşli ve Sungurlar'dan göç etmiştir.

EÖ: Günümüzde de Bulgaristan'da Ali Koç Baba ocaklısı dede ve talip toplulukları yaşıyorlar mı? Sayar mısınız?

SK: Yaşıyorlar. Bunlar Alvanlar'dadır. Orada amcam var, bu görevi orada sürdürüyor.

SK: Ali Koç Baba'nın türbesi Bulgaristan/Niğbolu şehrinde bulunuyor. Türbeyi siz, büyükleriniz veya talipleriniz ziyaret ettiler mi?

SK: Büyüklerimiz ziyaret etti. Ben gidemedim. Amcamların olsun, onun talipleri olsun, hep ziyaret etti. Ben de nasip olursa görmek isterim.

EÖ: Bulgaristan'da yerleşik Ali Koç Baba ocaklıları ile dede-talip ilişkiniz devam ediyor mu?

SK: Gelen canlarla görüşüyoruz. Sohbet ediyoruz. Oradan bilgi alıyoruz. Onlar da buradan bilgi alıp oraya aktarıyorlar.

EÖ: Tarihte ve günümüzde Bulgaristan'da yaşayan Alevilikle ilgili neler anlatabilirsiniz?

SK: Ben Bulgaristan'a gidip gelmedim ki, bilmiyorum.

EÖ: Bulgaristan'dan Anadolu'ya gelen Ali Koç Baba ocaklısı Alevi topluluğun sosyo-kültürel ve inanç dünyasında ne gibi değişiklikler meydana geldi? Anlatır mısınız?

SK: Yol erkânında bir değişiklik yok. Aynı görgü orada nasılsa burada da aynı uygulanıyor.

EÖ: Günümüzde Anadolu'da yerleşik Ali Koç Baba ocaklısı Alevilerin dede-talip ilişkileri, cem hizmetleri düzenli olarak devam ediyor mu?

SK: Cemlerimiz de oluyor. 92'den beri hiç aksamamış. Trakya'da olsun, burada olsun devam ediyor.

EÖ: Eskişehir yöresinde Ali Koç Baba Ocağı dışında hangi Alevi inanç-dede ocaklarının dede ve talip toplulukları yaşıyor, sayar mısınız?

SK: Çok. Bektaşî grubundan da var. Ali Koçlu, Kızıldeli görgüsüne tabi olanlar da var. Yirmi dört mü, yirmi beş mi topluluk var.

EÖ: Son olarak Ali Koç Baba ile ilgili bildiğiniz bir menkıbe veya nefes varsa bizimle paylaşır mısınız?

SK: Onu da Âşık Baba'dan dinleyelim.

HD: Mürşidimiz bize görev hakkı olarak taç verdi. Hizmet anında daima nefesleri söyleriz. Nefesleri söylemekteki maksat, o evliyaları zikir demektir. Nerede ne

görgü yaptıysa onların beyanını talibe duyurmak demektir. Talip canlar da bu bizim söyleyişimizi sazımızla beraber, sözümüzle beraber dinlerler, ondan sonra mürşitten dua alırlar. Görevimiz budur, diyerek sazını eline alır:

*Akil gemisini saldım ummana
Dergâhın doğru yolun bulabildin mi? Hü*

*Tektir derler dervişlerin yayını.
Alıp dizine kurabildin mi? Hü*

*Derin derin ummanlara özenme
Doğru sür yolunu günah kazanma. Hü*

*Kararımdan artık yere uzanma.
Uzandın da şimdi erebildin mi? Hü*

*Melin melin dört yanına bakarsın.
Mahsun gibi parmağını emersin. Hü*

*Elin verdiğinden sen ne umarsın.
Kendi elinle verebildin mi? Hü*

*Sen bir bezirgânsın konup göçersin.
Türlü kumaşları döküp saçarsın. Hü*

*Sen bir umman kuşusun yüksekte uçarsın.
Cennetin güllerini derebildin mi? Hü*

*Şahatayım eydir anda varırsın da kande durursun.
Hayrını behreni bunda görürsün.
Söyle bir pak gönülle dilebildin mi? Hü*

Bu yazıyla ilgili Fotoğraflar EKLER bölümündedir.